

Handbok till strategiprocessen för

Lokalt ledd utveckling genom Leader 2014-2020

Utkast 13 juni 2014

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 3
Jordbruksverket ansvarig för ny flerfondslösning	s. 4
Avgränsning av strategiområde	s. 5
Tidplan för strategiprocessen	s. 7
Ansvariga för strategiprocessen	s. 7
Process för strategiarbetet	s. 7
2. Strategimallen	s. 8
1. Syfte med strategin	s. 8
2. Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål	s. 8
3. Strategins framtagning	s. 12
4. Utvecklingsområdet	s. 12
5. På vilket sätt är strategin innovativ	s. 15
6. Vision	s. 16
7. Insatsområden, mål och urvalskriterier	s. 17
8. Finansieringsplan	s. 20
9. Organisation	s. 20
10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer	s. 21
11. Kommunikation	s. 22
12. Uppföljning och revidering	s. 25
Horisontella principer och kriterier	s. 25
Urvalskriterier för beviljande av strategi	s. 26

1. Inledning

Det här är en handbok för er som ska skriva en utvecklingsstrategi för Lokalt ledd utveckling. Upplägget följer i stora drag den mall som är framtagen för att skriva strategier inom Lokalt ledd utveckling. Tanken med handboken är att förklara och fördjupa instruktionerna som finns i mallen, samt att ge tips och råd inför ert strategiarbete.

Vi står inför en ny programperiod inom EU (2014-2020). Liksom förra programperioden kommer även denna period erbjuda möjlighet att arbeta med lokal utveckling. Det som tidigare gick under begreppet Leader i landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet heter nu Lokalt ledd utveckling, på engelska Community-Led Local Development (CLLD).

Lokalt ledd utveckling genom Leader är en metod som bygger på att offentliga, ideella och privata aktörer samlas kring en lokal utvecklingsstrategi som är framtagen i dialog genom breda, demokratiska processer. Syftet är att mobilisera engagemang och skapa delaktighet för en gemensam utveckling av ett område, men också att stimulera idékraft och stärka samverkan i den lokala miljön. Övergripande mål är en långsiktig och hållbar utveckling i form av tillväxt, arbetstillfällen, företagande och livskvalité.

Leadermetoden karakteriseras av ett tydligt underifrånperspektiv som premierar att flera sektorer möts och tillsammans skapar lokal utvecklingskraft. Med underifrånperspektiv menar vi att det är du som bor och verkar i området som driver utvecklingen.

Lokalt ledd utveckling har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för att bygga social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet genom att ta tillvara på styrkor och utvecklingsmöjligheter i lokalsamhället. Leader började användas som metod inom EU 1991 och Sverige 1996.

Jordbruksverket ansvarig för ny flerfondslösning

Sverige har valt att tillämpa en flerfondslösning inför den kommande programperioden. Det betyder att EUs fyra struktur- och investeringsfonder sammanförs under ett gemensamt paraply när det gäller Lokalt ledd utveckling..

De fyra fonder som har avsatt medel för att arbeta med lokalt ledd utveckling via olika program är:

- Landsbygdsfonden (Europeiska jordbruksfonden för landsbygdens utveckling) genom landsbygdsprogrammet 2014-2020.
- Havs- och fiskerifonden (Europeiska havs- och fiskerifonden) genom havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020.
- Socialfonden (Europeiska socialfonden) och regionalfonden (Europeiska regionala utvecklingsfonden) genom Operativt program för Lokalt ledd utveckling inom socialfonden och regionalfonden 2014-2020.

Målet är att Lokalt ledd utveckling arbetar med flera fonder så långt som det är möjligt. Områden med endast en fond kan väljas där det är mest ändamålsenligt, exempelvis ett område endast inom havs- och fiskerifonden.

Jordbruksverket är förvaltande och attesterande myndighet för alla fyra struktur- och investeringsfonder inom Lokalt ledd utveckling. Sedan tidigare har Jordbruksverket förvaltat landsbygdsfonden och havs- och fiskerifonden. Nu kommer alltså även regionalfonden och socialfonden att ingå i Jordbruksverkets förvaltningsuppdrag inom Lokalt ledd utveckling.

Flerfondsområden

Det finns många vinster med att välja en flerfondslösning även om det är frivilligt att involvera flera fonder i en strategi.

En lokal utvecklingsstrategi som rymmer flera fonder:

1. Ger en större räckvidd eftersom den rymmer fler komplexa behov och perspektiv inom en bygd.
2. Kan på ett tydligare sätt integrera möjligheter så att fler synergier skapas.
3. Gör att fler aktörer får tillfälle att samverka.
4. Hjälper till att undvika risken för överlappande strategier och onödiga avgränsningar. Det leder till större måluppfyllelse för respektive fond.
5. Gör det möjligt att effektivisera och förenkla genomförandet av initiativ eftersom strategin samlar resurser för lokal utveckling.
6. Ökar den totala budgeten för lokal utveckling.

Att Sverige nu väljer en flerfondslösning kan innebära att ni kan behöva rita om den geografiska kartan och utveckla nya samverkansmöjligheter. En flerfondslösning förutsätter fler diskussioner och eventuellt samgående med nya intressentgrupper (särskilt för de leader- och fiskeområden som är verksamma idag).

Detta gäller för alla fonder:

- Det är viktigt att kunna visa att aktörer från respektive fond som ska ingå i området är med i strategiprocessen.
- Kompetens inom de temaområden och fonder man väljer måste finnas i LAG.
- De fonder man väljer ska vara ändamålsenliga för området.

Strategiområden kan överlappa varandra geografiskt men inte med samma fond.

Tips!

Börja redan från start med att scanna över området för att se om fler initiativ är på gång att söka medel för lokalt ledd utveckling – och om så är fallet – inled genast en gemensam strategiprocess.

Tänk på...

Vid genomförande av projekt ställer EU-kommissionen höga krav på uppföljning och varje använd krona måste kunna härledas. Därför gäller principen; en projektansökan - en fond, det vill säga det är inte möjligt att blanda finansiering mellan de olika fonderna inom ett projekt, även om projektet har beröringspunkter mellan fonderna.

Avgränsning av strategiområde

Tanken med Lokalt ledd utveckling är att knyta samman ett funktionellt och geografiskt område runt en gemensam utvecklingsstrategi. Det är centralt att avgränsningen bygger på ett tydligt underifrånperspektiv och som tar hänsyn till:

- Ett sammanhängande geografiskt område.
- Liknande social eller kulturell situation.
- Koncentration av ekonomisk aktivitet (jordbruk, fiske, tillväxtbranscher etc).

Områdena bör varken vara för små eller för stora. Avvägning bör göras mellan å ena sidan kritisk massa och skalfördelar och å andra sidan områdets lokala förutsättningar, dess identitet och hur pass väl det hänger samman ekonomisk, strukturellt och kulturellt. För stora områden kan innebära att det blir svårt att få en identitet och samsyn inom området. Detta måste anpassas efter lokala och regionala förutsättningar där till exempel glesa strukturer spelar roll.

Områdena bör utformas så att de är funktionella, ändamålsenliga och har strukturella gemensamma förutsättningar. Det innebär att ha likartade förutsättningar, kunna komplettera varandras utmaningar och möjligheter, hitta kopplingar mellan de mer expansiva delarna och de med utvecklingsbehov, hitta en lokal identitet och vi-känsla, gemensamma styrkor mm. Då kan det skapas goda förutsättningar att arbeta enligt leadermetoden och skapa det mervärde som leadermetoden ska åstadkomma jämfört med mer toppstyrt genomförande.

Processen med att avgränsa strategiområdet har ett antal frågeställningar att ta ställning till:

- På vilka grunder ska vi avgränsa vårt område?
- Varför vill vi avgränsa här?
- Vilka nyttoeffekter ser vi med avgränsningen?
- Vilka andra strategier är verksamma inom området? Kan vi samverka?

Det finns också ett antal regleringar att förhålla sig när det gäller områdets avgränsning:

- Strategiområdet kan innefatta ett invånarantal mellan 10 000 - 150 000 personer. Undantag kan förekomma men då krävs en tydlig motivering till varför undantag ska göras.
- De delar av leaderområdet som omfattar regionala utvecklingsfonden, socialfonden och havs- och fiskerifonden kan även inkludera tätorter över 20 000 invånare. Leaderområdet kan till exempel vilja inkludera området runt en större hamn eller del av en större stad för att kunna arbeta med kopplingen stad-land.
- Inom landsbygdsfonden är det inte tillåtet att inkludera tätorter över 20 000 invånare i området.

Områdets avgränsning föreslås av det lokala partnerskapet och ska anges på kommunnivå, församlingsnivå eller annan lägre nivå. Den geografiska avgränsningen ska göras med hjälp av GIS-koder.

Notera att om en viss del av strategin, där en eller flera fonder, endast berör en mindre, avgränsad del av det geografiska området så ska specifika GIS-koder även anges för denna avgränsning.

Fotnot: GIS är en förkortning av Geografiskt Informations System och GIS-koder kan man köpa genom en tjänst av SCB (Örebrokontoret) eller via kommunerna (plankontor eller motsvarande).

Tänk på...

- Målet är att ha strategier med flera fonder så långt det är möjligt. Undantag kan göras för enskilda fiskeområden då särskilt motiv finns.
- För att kunna arbeta med Lokalt ledd utveckling inom havs- och fiskeriprogrammet måste det finnas en tydlig koppling till fiskerinäringen i området.
- Områdena måste vara funktionella och LAG måste beskriva vilken administrativ kapacitet LAG har för att genomföra strategin på ett kvalitativt och korrekt sätt med en hög måluppfyllnad.

Tänk på...

Fiske och vattenbruksområden kan finnas i hela Sverige. Val av leaderområden som finansieras av havs- och fiskerifonden kommer däremot bli begränsat i antal. Därför är det viktigt att det är ett ändamålsenligt område.

De ansökande områden som valt att bilda leaderområde med havs- och fiskerifonden ska kunna visa på en minskande fiskenäring jämfört med historiska förhållanden. Fiskeområden är även särskilt intressant där:

- det finns natur- och miljövärden av nationellt intresse
- man kan påvisa minskande fiskbestånd, fiskvandringar och viktiga vandringsvägar för fisk
- det finns behov av diversifiering inom fiskerinäringen i stort och till andra näringar än fisket
- där det finns särskilt svåra förutsättningar för öar och skärgårdar att utvecklas
- där man behöver upprätthålla en infrastruktur för att nå marknader för fiskprodukter och kunna marknadsföra och tillgängliggöra nya marknader, innovationer, produkter och tjänster.

Det valda geografiska området ska vara väl lämpat för havs- och fiskerifonden. Vattnets naturliga avgränsning och de verksamheter som bedrivs vid till exempel vid avringsområden och vattnets flöde. Vid bildande av fiskeområden måste exempelvis hänsyn tas till hela älvar, hela sjöar och alla marina verksamheter som sker på territorialhavet och i den svenska ekonomiska zonen. Områden inom havs- och fiskerifonden täcker därmed inte bara landyta utan även vattenyta utanför kusten. Där ett fiske- och vattenbruksområde inte angränsar till ett annat fiske- och vattenbruksområde kan insatser genomföras även utanför området om nyttan av insatsen bedöms hamna inom området och hjälper till att uppnå strategins mål.

Tips!

Notera att Jordbruksverket särskilt tittar på hur områden avgränsas i intresseanmälningarna. Om strategier överlappar varandra, om det finns möjlighet till större samverkan inom ett strategiområde

eller om en vidgning av området kan gynna planerna för området kommer Jordbruksverket att be om en utveckling av era strategitankar.

Preliminär tidplan för strategiprocessen

Våren 2014	September 2014	1 December 2014	December-Mars	Mars/April 2015	Juni 2015
Intresseanmälan	Ansökan förberedande stöd	Inlämning av strategi	Kompletteringstid	Urval av strategier	Formellt startbesked
✘	✘	✘	✘	✘	✘

Ansvariga för strategiprocessen

Strategiprocessen leds av ett trepartnerskap bestående av representanter från privat, ideell och offentlig sektor som också tillsätter en skrivargrupp. Initiativet att starta en strategiprocess kan komma från vitt skilda håll - det kan vara en leaderförening, lokala företagare, kommunen, lokala LRF, föreningar eller andra intressenter som vill engagera sig i den lokala utvecklingen.

Tips!

Ju bredare förankring desto bättre! Den legitima grunden för lokalt ledd utveckling är *samverkan* och ett starkt *underifrånperspektiv* – ju bättre skrivargruppen lyckas skapa en bred intressentbas desto attraktivare strategi.

Process för strategiarbetet

Arbetet med att ta fram utvecklingsstrategin och att skriva strategin enligt strategimallen är två olika moment. Strategimallen är anpassad för skrift medan arbetet med strategiframtagningen vinner på att göras med ett annat upplägg. Bäst är att först utveckla strategiinnehållet och samla intressenter, utveckla idé, grovplanera, formulera innehåll och strukturera innan själva strategiskrivningen sätter igång.

Tips!

Ett bra upplägg för ert strategiarbete kan vara:

- **Formulera en gemensam övergripande idé – en vision**

Det är betydelsefullt att i ett tidigt skede formulera en gemensam vision för strategin – en gemensam vision svetsar samman intressenter och ger strategiprocessen en tydligare riktning. Den bidrar också till att göra strategiprocessen mer kreativ och innovativ. Samtidigt kan det vara en utmaning att samla så många intressenter runt en gemensam vision i ett så tidigt skede – det är många viljor och tankar som ska samsas. Lösningen är att låta det ta tid.

- **Inventera behov och förutsättningar**

Nästa steg är att utforska och analysera området i form av behov, resurser, möjligheter, demografi, näringslivsstrukturer med mera. Det innebär att involvera intressenter, påbörja bygget av partnerskapet och även titta på hur avgränsningarna för strategiområdet kan se ut. Det är också bra att dra lärdomar från tidigare projekt, titta på omliggande faktorer och studera trender som kan tänkas vara relevanta för området och strategin.

- **Utveckla idéer och formulera innehåll**

Innovation ses som en av de viktigaste framgångsfaktorerna för alla program inom EU. En innovativ strategi föreslår kreativa lösningar på identifierade behov. Kreativa idéer värderas bland annat i form av sitt nyhetsvärde, sitt sammanhang och sin kreativa höjd. Att tänka nytt är en process som kräver både tid och engagemang. Värt att notera är att innovation kan handla om tjänster och produkter, men också metoder, arbetsprocesser, samarbeten, förhållningssätt osv. Och alla idéer i strategin behöver inte vara innovativa för att strategin ska uppfattas som innovativ.

- **Strukturera innehållet**

Resultaten från analyser, inventeringar och utveckling av idéer ska därefter struktureras till en spännande utvecklingsstrategi. Alla tankar och idéer formuleras nu till insatsområden, mål, indikatorer, prioriteringar och urvalskriterier som tillsammans inspirerar och bygger handlingskraft utifrån det mandat som strategigruppen har.

- **Organisera och formalisera**

Till sist ska det organisatoriska upplägget säkerställas, ett arbete som delvis löper parallellt med strategiprocessen. Det handlar om att säkra finansiering, etablera den lokala föreningen, utse LAG med representanter från privata, offentliga och ideella aktörer samt definiera arbetsprocesser och rutiner för LAG:s arbete. Det är viktigt att tänka på bra uppföljningsrutiner och skapa ett system för att kunna revidera strategin vid behov.

2. Strategimallen

Strategin ska utgå från den mall som Jordbruksverket har tagit fram. Följande sidor följer mallens struktur med förklaringar och tips för att ge stöd till strategiskrivningen.

2.1 Syfte med strategin

Lokalt ledd utveckling är en *utvecklingsstrategi* som finns till för att *stimulera utvecklingen* av en bygd. En utvecklingsstrategi tillför analys, struktur, överblick, kunskap och idéer för att väcka intressenters uppmärksamhet, skapa samsyn och uppmuntra till handlingskraft. För det krävs ett stort mått av dialog och delaktighet. Karakteristiskt för en utvecklingsstrategi är att initiativtagarna oftast inte ”äger” alla de frågor som strategin tar upp, snarare handlar det om att bygga kapacitet och skapa förutsättningar för den utveckling som man önskar se inom ett område.

Lokalt ledd utveckling har även att förhålla sig till olika perspektiv – dels det ovanifrånperspektiv som EU kommissionens direktiv och förordningar tillsammans med nationella, regionala- och kommunala strategier anger, dels ett underifrånperspektiv (den som bor och verkar i området driver utvecklingen) och den brukardrivna delaktighet som leadermetoden bygger på. Utmaningen för Lokalt ledd utveckling är att hitta en balans bland alla dessa förutsättningar.

2.2 Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål

Våren 2010 lanserade EU-kommissionen en tillväxtstrategi ”Europa2020” för att råda bot på den ekonomiska kris som uppstod under 00-talet och för att generellt stärka EU:s konkurrenskraft på världsmarknaden.

Målet för ”Europa2020” är ”*Smart och hållbar tillväxt för alla*” och samtliga program inom EU ska bidra till att detta blir verklighet, se bilaga 1. Utöver fondernas respektive målsättningar har EU formulerat 11 tematiska mål. Av dessa har Sverige valt att utgå från 10 av målen, se bilaga 2. Strategierna ska även bidra till att uppnå respektive programs prioriteringar och mål inom fokusområdena, se bilaga 3, 4 och 5.

Europeiska fonder för Lokalt ledd utveckling

De europeiska utvecklings- och investeringsfonder som er strategi har att relatera till:

	Landsbygdsfonden (EJFLU)	Havs- och fiskerifonden (EHFF)	Regionalfonden (ERUF)	Socialfonden (ESF)
Grundtanke med fonden	Omstrukturering och anpassning av jordbrukssektorn och de areella näringarna. Landsbygdsutveckling i allmänhet.	Omstrukturering och anpassning av yrkesfisket och utveckling av ett hållbart yrkesfiske och vattenbruk, samt fiskesamhällen.	Stärka konkurrenskraft, infrastruktur och innovationsförmåga för att uppnå smart och hållbar tillväxt.	Motverka arbetslöshet, utanförskap och öka social inkludering och integration på arbetsmarknaden.
Syfte	Att klara framtidens utmaningar i fråga om livsmedel, naturresurser och territoriell balans (lika förutsättningar mellan olika lantliga områden). Fonden kompletterar av den gemensamma jordbrukspolitiken för att uppnå ett miljömässigt och balanserat jordbruk och hållbar landsbygdsutveckling.	Fiskeripolitikens genomförande, uppnå ett hållbart fiske och vattenbruk och hållbar utveckling av sammanhållna områden som är beroende av fiskerinäringen och angränsande näringar. Diversifiering och omställning av fiskerinäringen till andra verksamheter inom och utanför fiskerisektorn. Fonden har en tydlig miljöfokus och därför ska fonden genomföra miljöinsatser och vattenvårdande insatser.	Fonden ska bidra till att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan olika regioner och minska eftersläpningen i de minst gynnade regionerna (med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska utmaningar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, ö-regioner, gränsregioner och bergsregioner). Stärker regionernas betydelse och självbestämmande.	Göra fler personer tillgängliga för arbetsmarknaden genom kompetensutveckling, social utveckling, integration av utlandsfödda och personer med sociala behov. Att främja sysselsättning, förbättra tillträdet till arbetsmarknaden med särskild uppmärksamhet på personer eller grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden samt stödja arbetskraftens frivilliga rörlighet.

<p>Inriktning för lokalt ledd utveckling</p>	<p>Innovativ utveckling av specifika gles- och landsbygdsområden genom leadermetoden. Samarbete mellan offentlig, privat och ideell sektor. Lokalt ledd utveckling i landsbygdsfonden ska bidra till ekonomisk utveckling genom att skapa och upprätthålla sysselsättning och bidra till företagsutveckling. Bl.a. prioriteras stärkt konkurrenskraft, miljöanpassad och klimativänlig utveckling, social delaktighet samt grundläggande tjänster inom exempelvis fritid och kultur.</p>	<p>Utveckling i fiske- och vattenbruksområden som ökar sysselsättningen och tillstånden i miljön, samt fiskesamhällen. Områden ska vara ändamålsenliga och utvecklar fiskerinäringen som helhet och säkerställer hela kedjan från fiskens lekområden till en försäljningsbar produkt.</p>	<p>Det svenska programmet för lokalt ledd utveckling inom ERUF fokuserar på näringslivs- och företagsutveckling, samt entreprenörskap. Lokalt ledd utveckling inom ERUF kompletterar de åtta svenska regionalfondsprogrammen.</p>	<p>Det svenska programmet för lokalt ledd utveckling inom ESF syftar till att stärka individers ställning på den lokala arbetsmarknaden genom kompetensutveckling och metodutveckling. Lokalt ledd utveckling inom ESF kompletterar det svenska socialfondsprogrammet.</p>
---	--	---	---	--

Europeiska program för Lokalt ledd utveckling

Landsbygdsprogrammet är det största programmet för Lokalt ledd utveckling.. Nytt för denna programperiod är Operativt program för Lokalt ledd utveckling inom socialfonden och regionalfonden. Tillsammans med havs-och fiskeriprogrammet skapar dessa tre program grunden för leadermetoden i Sverige. Jordbruksverket är förvaltande och attesterande myndighet för Lokalt ledd utveckling.

De program som rymmer Lokalt ledd utveckling är:

- **Landsbygdsprogrammet 2014-2020 inom landsbygdsfonden (Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdens utveckling)**

Enligt förordningen som gäller för landsbygdsfonden ska den bidra till Europa2020-strategin genom att främja en hållbar landsbygdsutveckling i hela unionen på ett sätt som kompletterar såväl övrig jordbrukspolitik som den gemensamma fiskeripolitiken. Den ska bidra till utvecklingen av en mer territoriell och miljömässigt balanserad, klimativänlig och klimattålig, konkurrenskraftig och innovativ jordbrukssektor.

Landsbygdsprogrammet syftar till att stödja en god utveckling på landsbygden. Programmet ger möjlighet att tillsammans med andra stärka förutsättningarna att verka och bo på landsbygden och att investera i företag. Det ska även bidra till grön tillväxt, ökad sysselsättning och stärka konkurrenskraften för företag på landsbygden.

Övergripande mål för Landsbygdsprogrammet

- Främja jordbrukets konkurrenskraft
- Säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder
- Uppnå en territoriellt balanserad utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden, inbegripet att skapa och behålla sysselsättning.

Följande indikatorer måste ni ta hänsyn till i strategin och följa upp för varje projekt

- Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)

(Läs mer i EU förordning 1303/2013 i bilaga 3.)

- **Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020 inom havs- och fiskerifonden**

Europeiska havs- och fiskerifonden är grunden för havs- och fiskeriprogrammet och ska bidra till Europa2020-strategin samt till genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken. Den ska bidra till en hållbar utveckling av fiske och vattenbruk och inkluderar företag som på något sätt, direkt eller indirekt, drar nytta av någon form av fiske eller vattenbruk.

Havs- och fiskeriprogrammet ger stöd för att utveckla vattenbruket och hållbart fiske. Programmet syftar till att ta hand om resurser, bygga mervärden, öka sysselsättningen och samtidigt värna om miljön. Programmet ska också bidra till ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag och ett innovativt och kunskapsbaserat fiske och vattenbruk.

Övergripande mål för havs- och fiskeriprogrammet

- Hållbart och resurseffektivt fiske och vattenbruk
- Innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske och vattenbruk
- Genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken
- Ökning av sysselsättningen och den territoriella sammanhållningen
- Genomförandet av den integrerade havspolitik.

Följande indikatorer ska ni ta hänsyn till i strategin och följa upp för varje projekt

- Antal nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal bevarade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal skapade företag

(Läs mer i EU förordning 508/2014 i bilaga 4.)

- **Operativt program för Lokalt ledd utveckling inom socialfonden och regionalfonden 2014-2020**

Programmet är indelat i två prioriteringar som utgår ifrån EU:s tematiska mål ”Att främja social delaktighet, bekämpa fattigdom och diskriminering”. Under avsnitt 2 i det operativa programmet framgår bland annat exempel på aktiviteter som kan stödjas inom respektive fond.

Prioriterat område 1 – regionalfonden

Främja lokal utveckling genom ökat entreprenörskap, särskilt genom att underlätta att omsätta nya idéer i affärsverksamhet och främja skapandet av nya företag. Detta prioriterade område är tematiskt koncentrerat mot näringslivsutveckling, entreprenörskap, smart och hållbar tillväxt. Exempelvis inom miljöteknik, förnybar energi, energieffektivisering och grön omställning eller till exempel främjande av kvinnligt företagande. Både företags- och projektstöd kan beviljas. Horisontella kriterier som miljö och jämställdhet ska beaktas vid urval av projekt.

Specifikt mål för regionalfonden

- Öka sysselsättningen i mikro- och småföretag samt antal företag.

Följande indikatorer måste ni ta hänsyn till i strategin och följa upp för varje projekt

- Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal företag och organisationer som får stöd

Prioriterat område 2 – socialfonden

Främja lokal utveckling genom att stärka individers ställning på arbetsmarknaden och bidra till att öka övergångarna till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden. Insatserna inom prioriteringen ska leda till hållbar utveckling i lokalt ledda utvecklingsområden genom utveckling av individens kompetens och tillgänglighet till arbetsmarknaden. Utgångspunkt för insatser kan även vara specifika verksamheter eller den lokala arbetsmarknadens behov. Insatserna kan också bidra till utveckling och användning av metoder som syftar till att personer eller särskilda grupper som står långt från arbetsmarknaden utvecklas. Exempelvis med syfte att stärka möjligheter för kvinnor, ungdomar, nyanlända eller personer med funktionsnedsättning. Stöd ges eller beviljas i första hand insatser inom kompetensförsörjning. Horisontella kriteriet jämställdhet ska särskilt beaktas vid urval av projekt.

Specifikt mål för socialfonden

- Antal deltagare i insatser

Följande indikatorer måste ni ta hänsyn till i strategin och följa upp för varje projekt

- Antal deltagare
- Antal företag och organisationer som får stöd

(Läs mer om programmet för Lokalt ledd utveckling inom regional- och socialfonden i bilaga 5.)

3. Att ta fram strategin

En del av bedömningen av er strategi vilar på hur väl ni har lyckats förankra strategin. Under den här rubriken ska ni beskriva hur själva strategiprocessen har gått till. Det ska särskilt framgå hur ni jobbat med delaktighet och hur ni involverat olika intressenter. I strategin ska det också framgå hur ni säkerställer en god dialog och samverkan med andra aktörer på den regionala nivån.

Andra aspekter att ta upp är hur ni har lagt upp behovsanalysen, genomfört dialoger med intressenter och på vilka andra sätt ni har samlat in tankar och idéer som fyller er strategi.

Det är ett krav att strategin stäms av mot regionala handlingsplaner, regionala utvecklingsplaner och regionala utvecklingsstrategier. Hur ni har gjort detta mer i detalj redogör ni för under kapitel 10.

Tips!

Erfarenheter från nuvarande programperiod visar att leaderområden med aktiva kommuner och som har involverats tidigt i processen, lyckas bättre med sina strategier. Dialogen med kommunerna bör därför initieras så tidigt som möjligt i strategiprocessen.

4. Utvecklingsområdet

Beskrivningen av strategins utvecklingsområde består dels av en redogörelse för vad som karakteriserar områdets demografi och geografi och dels en djupare analys av behov och möjligheter. Tillsammans utgör detta underlaget för strategin.

När det gäller redogörelsen av områdets förutsättningar så består den av en statistik- och faktasammanställning som ska redovisas i tabellen. Underlag till redogörelsen finns bland annat att hämta från SCB, kommunen, Jordbruksverket, Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, regionala planer med flera.

Tips!

Under den rubrik som heter ”*Kommuner som omfattas av strategin*” använder ni GIS-koder för att ringa in området. GIS-koder finns att köpa som en tjänst via SCB eller kommunen.

Under rubriken ”*Större tätorter och utvecklingscentra*” avser begreppet utvecklingscentra allt och alla de som kan fungera som drivkrafter i området – och kan vara lokala initiativ, mötesplatser, noder, kluster, branscher, natur- och kulturupplevelser, turistmagneter eller kommersiella centras. Som framgår i mallen (markerat med *) är viss fakta särskilt intressant för specifika fonder.

4.1 Områdesbeskrivning

Nästa steg är att presentera en mer djuplodad bild av området. Fortfarande handlar det om att redogöra för områdets förutsättningar, men nu genom att beskriva området i strukturella, demografiska och geografiska termer.

Exempel på aspekter att ta upp:

- *Trender och tendenser i området när det gäller näringslivsstruktur, arbetstillfällena, flyttströmmar, befolkningsförändringar och den demografiska utvecklingen generellt.*
- *Fördjupad beskrivning av de resurser som finns eller saknas i området i form av kunskapskapital, humankapital, områdets historia, natur- och kulturresurser, attraktioner, noder m.m.*
- *Tankar om livskvalité och lokal anda.*
- *Tillgång till service och infrastruktur.*
- *Sociala sammanhang och kreativa mötesplatser.*

Beskriv också annat som ni finner relevant att lyfta fram som underlag till er strategi. I beskrivningen ska ni också uppge hur området eventuellt angränsar till andra områden inom Lokalt ledd utveckling.

Tips!

Tänk på att belysa det som gör ert område speciellt, som ger det dess karaktär och som underbygger de insatsområden som ni vill satsa på. Eftersom innovation står högt på EU:s agenda gäller det att identifiera och lyfta fram potentialer som kan bidra till en innovativ utveckling av området.

4.2 Behov och utvecklingsmöjligheter

Fram till nu har strategiskrivningen handlat om att redogöra för områdets förutsättningar – nu är det dags att analysera dessa förutsättningar och lyfta fram utvecklingsmöjligheter.

Huvudverktyget för analysen är en SWOT-analys. Inom EU används SWOT flitigt – det är ett uppskattat verktyg, men man har också noterat att en SWOT ofta resulterar i allmänna ordalag och generella iakttagelser som inte ger tryck i analysen. Därför poängterar EU att SWOT-analysen bör göras mer specifik och uttrycka fler särdrag.

Analysen av områdets utvecklingsmöjligheter innefattar även andra verktyg så som *omvärldsanalyser, intressentanalyser* och andra analyser som kan vara värdefulla. Och det är framförallt sammanfattning av analyserna som ska presenteras under den här rubriken i strategimallen. Resultaten i sin helhet läggs som bilaga.

Tips!

Det kan också vara en bra idé att redan nu i analysen använda sig av kreativa verktyg i form av exempelvis *kreativa workshops* och *metoder att få fram nya idéer* för att få hjälp att tänka innovativt kring behov.

VERKTYG**SWOT-analys**

SWOT är en engelsk förkortning för: *styrkor, svagheter, möjligheter* och *hot*. Styrkor och svagheter beskriver de interna förutsättningarna medan möjligheter och hot anger de externa förhållandena.

SWOT är ett bra verktyg om det görs på rätt sätt. Utmaningen är att fylla analysen med relevant innehåll, som verkligen bidrar till att fördjupa analysen av det som man vill utforska. När man gör en SWOT är det viktigt att komma ihåg att den ska spegla en verklighet så sann som möjligt. Det innebär att det till exempel kan finnas många fler styrkor än svagheter, en svaghet kan också vara en möjlighet och det kanske inte finns ett enda hot (fast det gör det oftast). Poängen är att det är de verkliga förhållandena som ska speglas, inte en ”för” välbalanserad analys med lika många iakttagelser under varje rubrik (som många gånger blir fallet).

En av de viktigaste funktionerna med en SWOT är att väga samman alla de iakttagelser och reflektioner som man har gjort under styrkor, svagheter, hot och möjligheter till en helhetsbild. Först då blir en SWOT riktigt kraftfull.

En checklista att tänka på:

- Det som tas upp i en SWOT ska tydligt kunna relateras till områdesbeskrivningen och den diagnos av området som ni har gjort.
- Använd tydliga och distinkta formuleringar.
- Fokusera på det som är speciellt och unikt med området snarare än det som kan antas karakterisera de flesta lands- och kustbygds miljöer.
- Gör en offensiv SWOT genom att trycka på styrkor och möjligheter – det är dessa som framförallt bidrar till tillväxt och utveckling.
- Prioritera det som är viktigast – listan på behov och möjligheter kan troligtvis göras lång.
- Börja rangordna och avgränsa redan under SWOT-analysen.
- Tänk också på att en SWOT kan göras utifrån olika perspektiv och intressentgrupper.

VERKTYG**Omvärldsanalys**

En innovativ utvecklingsstrategi blir starkare om den läser in trender och tendenser i omvärlden och kopplar samman dessa med behov och möjligheter. Att ha god koll på omvärlden är en framgångsfaktor för all utveckling.

Omvärldsanalys kan göras på många olika sätt. Ett bra sätt är att systematisera analysen genom att metodiskt samla in spaningar, iakttagelser, reflektioner, kunskap och erfarenheter kring olika teman eller perspektiv. På så sätt skapas en bank av kunskapskapital som också kan bidra till att vitalisera idéprocessen.

Exempel på intressanta iakttagelser är kulturella- och strukturella trender på kust- och landsbygd, den snabba teknikutveckling och nya modeller som svar på samhällets utmaningar. Det kan också vara bra att kolla in nischade branscher/perspektiv/fenomen som har bäring på just ett strategiområde.

Ju bättre omvärldskoll strategin vilar på desto lättare att göra en riktigt innovativ och bra strategi.

VERKTYG

Intressentanalys

Intressenter är alla som i någon mening påverkar eller påverkas av er strategi. Intressentanalysen går ut på att fundera över vilka intressenter som på ett eller annat sätt borde involveras och i så fall på vilket sätt. Att identifiera intressenter utifrån ett brett perspektiv och med en kreativ utgångspunkt är särskilt relevant när fokus ligger på att formulera innovativa strategier. Det är ofta i gränslandet mellan branscher och kunskapsområden som innovationer uppstår.

Intressenter ska inte sammanblandas med målgrupp. Det är vanligt att målgruppen också utgör en intressent, men intressenter är ett långt vidare begrepp än målgrupper.

Man brukar dela in intressenter i tre nivåer:

1. *Kärnintressenter* är de som direkt påverkas eller kan påverka strategin – det här är den viktigaste intressentgruppen att involvera i er process.
2. Nästa nivå utgörs av *primärntressenter* som i viss mening också kan tänkas påverka eller påverkas av strategin, men som inte direkt är involverade i strategins insatsområden.
3. Sista nivån kallas *sekundärntressenter* och är de som i inte direkt berörs av strategin men som ändå har ett visst intresse för det som sker – ofta på lite längre sikt. Exempelvis nationella aktörer, media m.fl.

Exempel på frågor att besvara under intressentanalysen är:

- *Vilka intressenter är intressanta för strategin?*
- *Har vi tänkt innovativt när det gäller att identifiera intressenter?*
- *Varför är det här en intressent till utvecklingsstrategin?*
- *På vilket sätt vill vi involvera intressenten?*
- *Hur kan vi samverka på ett innovativt sätt med den här intressenten?*
- *Vilka förväntningar kan intressenten tänkas ha?*
- *Vad kan intressenten bidra med?*

VERKTYG

Intressentdialog

Delaktighet är en nyckelprocess för Lokalt ledd utveckling och utan samspel och nära dialog med berörda partner kan ni inte formulera en bra utvecklingsstrategi. För att förstå behov, utforska möjligheter, se samband och skapa överblick är det avgörande att föra dialog med olika intressentgrupper. Intressentdialoger kan ske i olika form, ett bra tips är att genomföra *workshops* med olika intressentgrupper med utgångspunkt i ett antal i förväg formulerade tankar/målbilder/ frågeställningar som vidareutvecklas tillsammans. Även *strukturerade och ostrukturerade intervjuer* eller *fokusgrupper* kan vara bra att använda i den här processen.

5. På vilket sätt är strategin innovativ?

Innovation är ett av de beslutskriterier som Jordbruksverket använder vid urval av strategier. Den enklaste och kanske vanligaste definitionen av innovation är *en kreativ/originell idé som blir verklighet*.

Strategin ska framförallt bidra till att skapa förutsättningar för en innovativ utveckling av området. Det handlar också om att på ett kreativt sätt ta vara på de lokala förutsättningarna som finns. En innovativ strategi innebär inte att allt som står i strategin måste vara nytt och kreativt. Lösningar

och idéer kan ha gjorts tidigare, kanske finns det en vilja att fortsätta på en inslagen väg eller inspireras av vad andra redan gör. Det viktiga är att strategin *också* är innovativ.

En strategi kan främja utvecklingen av innovationer på många olika sätt:

- genom sättet att samarbeta
- processer och metoder
- formuleringen av insatsområden och åtgärder
- hur ni väljer att se på målsättningar
- val av insatsområden
- utformningen av tjänster och produkter
- att hitta nya lösningar på samhällsbehov
- vilka intressenter som kopplas till strategin

Det finns säkert fler sätt för en strategi att vara innovativ - bara fantasin sätter gränser.

Tips!

Det ligger en utmaning i att formulera på vilket sätt som strategin är innovativ. Tips är att formulera er specifikt och lyfta fram vad ni ser som innovativt och varför. Ni kan också berätta på vilket sätt som ni har tolkat innovation och hur strategin bidrar till en innovativ utveckling av området eller på vilket sätt som ni har arbetet med innovation genom hela er strategiprocess.

6. Vision

Visionen är strategins ledstjärna och berättar drömmar om framtiden. Visionen fyller en viktig funktion i att mobilisera intressenter och skapa engagemang för strategiarbetet.

För att visionen ska kännas meningsfull, användbar och tillföra energi behöver ni lägga tid på formuleringen. En bra vision speglar möjligheter och andas förhoppningar. Det är inte helt lätt att formulera en vision som inspirerar och inkluderar utan av vara för allmän och generell. En vision ska väcka känslor och samla krafter.

Tips!

Visionen ska helst kunna formuleras i en tydlig mening som gör den kommunikativ. Om behov finns kan formuleringen vidareutvecklas med en förklarande text.

Visionsprocess

Visionsarbetet kan läggas upp i tre steg. Första steget är att spåna kring *förhoppningar om 5 år* – hur vill vi att områdets ska se ut och blomstra? Vilka vill ska vara våra styrkor? Hur ser drömscenariot ut? (Ni kan också tänka till exempel 10 år framåt men en trend är att korta ner tidspannet för att få en känsla av relevans eftersom världen är i ständig och snabb förändring.) Nästa steg är att prata om vilka *rädslor vi har i ett 5-årsperspektiv* – vilken utveckling vill vi inte se om fem år? Vad är det värsta som kan hända? Vad vill inte se i framtiden?

Resultatet av dessa två steg blir två bruttolistor med tankar om förhoppningar och rädslor – med dessa som grund formulerar ni sedan ett antal nyckelord som ska bygga er vision. Sista momentet är att slutformulera en känslodrivna och lockande vision.

7. Insatsområden, mål och urvalskriterier

Här ska ni beskriva vad som ska hända inom ramen för strategin. Det är nu som ni framförallt visar prov på strategins innovationskraft och berättar på vilket sätt som ni tänker svara upp mot behov, möjligheter och drömmar om framtiden.

7.1 Övergripande mål för området

Övergripande mål bryter ner visionen i mindre beståndsdelar. Eller omvänt att de övergripande målen är de som ni ser leder fram till visionen. Övergripande mål kan jämföras med strategiska mål, det handlar mer om att ge riktning till det ni vill uppnå.

Kom ihåg att mål definierar vad ni vill *uppnå*, och inte vad som ska göras (aktiviteter). Dessa ligger ofta nära varandra så en bra tumregel är att testa av målformuleringen mot frågan: *är det detta vi vill uppnå?*

I första tabellen redogör ni för strategins övergripande mål. När ni anger vad målen ska mätas emot (indikatorerna) kan ni välja att lyfta fram en eller flera indikatorer, det kan alltså finnas fler än en indikator till respektive mål.

I textrutan under finns det utrymme att fördjupa resonemanget kring respektive målformulering. Här är det relevant att ta upp *varför* ni har valt de mål ni har, *på vilket sätt* som de hör hemma inom lokalt ledd utveckling och *hur de kopplar till behov* och utvecklingsmöjligheter i ert område (kapitel 4.2).

Tips!

Kom ihåg att det ses som en styrka om er strategi kan kopplas till målsättningarna för flera av programmen inom Lokalt ledd utveckling eftersom det med stor sannolikhet leder till att respektive fond utnyttjas på bästa sätt.

7.2 Insatsområden och delmål

Här ska ni beskriva de insatsområden som ni ser bidrar till att uppnå de övergripande målen och visionen för strategin och varför ni ser att de gör det. Insatsområdena formuleras på det sätt som ni finner bäst i förhållande till områdets potentialer, fondernas olika fokusområden och strategins innovationskraft.

Det här är en av de mest centrala delarna av strategin – formuleringen av insatsområden hjälper till att skapa mening utifrån er behovsanalys, den lyfter fram möjligheter och hjälper till att göra er strategi unik. Tänk på att den här delen av strategin är en av de passager som bäst ska beskriva all den idékraft som strategiprocessen har producerat.

Till varje insatsområde formulerar ni också *specifika, mätbara* och *avgränsade* mål (så kallade SMARTA mål) som är möjliga att stämna av i slutfasen av strategiprocessen. Varje mål ska kvantifieras för hela programperioden när LAG fått sin budget. Fokus ska ligga på vad ni vill *uppnå* med insatsområdet och målen ska också kunna uppskattas för varje projekt och mätas efter slutfört projekt genom så kallade indikatorer.

Notera att ni ska rangordna målen eller vikta dem efter betydelse (varefter varje mål kan poängsättas utifrån ansökan). De projekt som ger högst måluppfyllelse måste prioriteras av LAG när LAG väljer ut vilka ansökningar som ska beviljas stöd. I kolumn två anges en sifferföljd som styr hur ni väljer att fylla i målen i kolumn tre. Ni kan fritt välja hur många mål ni sätter upp för respektive insatsområde.

I tabellens sista kolumn ska ni beskriva vilka indikatorer ni tänker använda för att mäta att målen uppfylls. Även här kan antalet indikatorer skifta från mål till mål, det viktiga är att ni anger indikatorer som ni ser är verkningsfulla att mäta målen mot.

De indikatorer som finns för de aktuella fonderna är obligatoriska att ta med i strategierna . Indikatorerna för respektive fond är:

Landsbyggsfonden:

- Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)

Havs- och fiskerifonden:

- Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal bevarade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal skapade företag

Regionalfonden:

- Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter)
- Antal företag och organisationer som får stöd

Socialfonden:

- Antal deltagare
- Antal företag och organisationer som får stöd

Dessa indikatorer är en del i de resultat som EU och Sverige eftersträvar i respektive fond. För att uppnå högsta möjliga resultat ska dessa indikatorer ha ett avgörande inflytande på inriktning och utformning av strategin. Definitioner av dessa indikatorer och hur de ska mätas kommer från EU via Jordbruksverket. Dessa indikatorer ska bedömas och följas upp för varje projekt och ingå bland de strategispecifika indikatorer som satts upp för varje insatsområde. Utfallet av EU-indikatorerna blir det resultat som rapporteras till EU. Andra strategispecifika indikatorer visar ytterligare resultat för de insatsområden som prioriterats i strategin.

EU-indikatorerna utgör en viktig grund för formulering av strategispecifika indikatorer. De kan till exempel brytas ned och kvantifieras för insatsområden i strategin. Finns till exempel hästnäring som ett insatsområde och träförädling som ett annat, kan EU-indikatorn i landsbygdsprogrammet ”Antal nyskapade arbetstillfällen” användas i form av ”Antal nyskapade arbetstillfällen med koppling till hästnäring” och ”Antal nyskapade arbetstillfällen med koppling till träförädling”. Utöver strategispecifika indikatorer som har en direkt koppling till EU-indikatorerna bör andra indikatorer vara intressanta utifrån målen för olika insatsområden, exempelvis ”Antal nya samarbetskonstellationer (med koppling till insatsområde samt eventuellt koppling till horisontellt mål)” m.fl.

I fritextrutan (i tabellen under) har ni utrymme att mer djupgående beskriva de olika insatsområdena, och precis som för de övergripande målen är det motiven och kopplingarna till områdets utmaningar som är viktigast att bolla ner sig i. Insatsområdena ska också kunna härledas till strategins behovsinventering (kapitel 4.2.)

Tips!

Här kan det vara bra att stanna upp och fundera på hur ni vill organisera strategins innehåll. Strategins idéer och innehåll får olika innebörd och dignitet om det definieras som insatsområde, mål eller indikator. Det kan också vara bra att ställa sig frågan om partnerskapet har mandat att agera inom ett planerat insatsområde.

7.3 Handlingsplan

I handlingsplanen ska ni beskriva hur ni har tänkt lägga upp arbetet under strategiperioden.

En del av handlingsplanen går ut på att berätta vilka fonder ni ska arbeta med och på vilket sätt. Eftersom fonderna har separat finansiering ska ni redogöra för hur ni kopplar er strategi till respektive fond. Planerar ni att genomföra samarbeten med andra regioner eller med andra länder (inom EU) ska dessa särskilt lyftas fram då det finns en åtgärd för dessa samarbeten (kolumn 4 i tabellen på s.10 i strategimallen). Berätta hur ni tänker kring samarbete med andra länder. Eftersom det ofta tar tid att etablera nya samarbeten kan det vara bra att starta processen så tidigt som möjligt.

I den andra delen av handlingsplanen ska ni ge en mer ingående bild av hur ni tänker inom varje insatsområde. Åtgärder och idéer står i fokus med förslag och tankar om vad som bör göras enligt strategin för att stötta utvecklingen i strategiområdet.

Tankar att fundera över i handlingsplanen i det här läget för respektive insatsområde är:

- *Vilka slags åtgärder/möjliga idéer ser ni relevanta att prioritera inom insatsen?*
- *Vilka kärntressenter och målgrupper ser ni som centrala i insatsen?*
- *Tankar om vilka metoder och tillvägagångssätt ni vill använda inom insatsen?*
- *Förslag på samarbeten, även LAG i Sverige eller med LAG i andra länder inom EU.?*

Ni behöver inte ge en fullständig redogörelse för handlingsplanen i nuläget, men beskriv hur ni tänker genomföra strategin i praktisk handling. Det kommer att finnas möjligt att utveckla handlingsplanen ytterligare om er strategi godkänns.

Tips!

Det här avsnittet talar framförallt om *hur* målen ska uppfyllas (medan insatsområdena beskriver *vad* som ska göras och målen *vad* som ska *uppnås*). Ett exempel: om *målet* är att öka anställningsbarheten hos unga, kan *insatsområdet* vara nydanande nätverkskoncept och *handlingsplanen* bli ett mentorsprogram.

7.4 Urvalsprocess

När strategiarbetet är igång har LAG ett antal förordningar att förhålla sig till för att säkerställa att prioriteringar och urval av ansökningar går korrekt till.

I den mån det är möjligt ska ni redan nu redogöra för era tankar om framtida urvalsprocesser. Det kommer att finnas möjligt att utveckla urvalsprocessen ytterligare om er strategi godkänns.

Bra att ha med sig i planeringen är att EU-förordningarna kräver att LAG:

- Främjar de lokala aktörernas kapacitet att utveckla och genomföra insatser som gynnar den lokala miljön.
- Inför ett icke-diskriminerande och öppet urvalsförfarande.
- Använder objektiva kriterier för urval av insatser som inte leder till intressekonflikter.
- Säkerställer att minst 50 % av rösterna i urvalsbesluten avges av parter som inte är offentliga myndigheter.
- Dokumenterar urvalsförfarandet med ett skriftligt förfarande.
- Stämmer av att urvalet av insatser stämmer överens och prioriteras i enlighet med hur väl de bidrar till att uppnå strategins mål.
- Bjuder in till att lämna förslag på insatser genom utlysningar och/eller ett kontinuerligt förfarande.

Aspekter att fundera på är:

- *På vilket sätt kommer ni att säkerställa kravet på att förhålla sig till de horisontella kriterierna?*

- Hur tänker ni dokumentera hanteringen av ansökningar?
- Hur ser er obligatoriska urvalsmodell för prioritering av ansökningar ut?(Jordbruksverket kan komma att ta fram ett verktyg som stöd för LAGs prioritering/urval av projekt)
- Hur vill ni lägga upp beslutsförfarandet inom LAG?
- Hur ser ni på till exempel tematiska utlysningar kontra generella beslutsomgångar?

7.5 Urvalskriterier

Urvalskriterierna är LAG:s verktyg för att bedöma och prioritera projektansökningar. Urvalskriterierna säkerställer att de projekt som får stöd av Lokalt ledd utveckling har en tydlig koppling till strategin och dess målsättningar. Det är viktigt att LAG gör ett kvalitetssäkrat urval av projektansökningar vilket gör utformningen av urvalskriterier mycket betydelsefull.

Tips!

Det är nödvändigt att börja tänka på urvalskriterier redan i strategiprocessen. Om strategin blir godkänd kommer ni att bli behöva lämna in kompletta urvalskriterier.

8. Finansieringsplan

Kompletteras senare!

9. Organisation

Lokalt ledd utveckling leds av en lokal aktionsgrupp (LAG) som består av representanter från privat, ideell och offentlig sektor. I partnerskapet måste samtliga sektorer ingå och ingen av sektorerna får äga mer än 49 % av rösterna i LAG. Antalet ledamöter i LAG kan variera.

LAG:s arbete leds av en ordförande som har ett övergripande ansvar för att verksamheten drivs på ett tillfredställande sätt och i enlighet med förordning EU 1303/2013. Under ledning av LAG finns en administrativ enhet som drivs av en verksamhetsledare tillsammans med annan kanslipersonal.

9.1 Administrativ kapacitet och kansliets arbete

Beskriv hur ni har tänkt organisera det praktiska arbetet. Det kan gälla omfattning i termer av antalet anställda, hur ni ser på kansliets ansvarsområden, hur ni planerar att säkra kvalitén, skapa bra arbetsförhållanden och rutiner mellan kansli och LAG.

Det är viktigt att de områden som blir godkända har en administrativ kapacitet för att genomföra strategin på ett kvalitativt bra sätt. Därför finns det en risk att för små geografiska områden inom Lokalt ledd utveckling inte kommer att prioriteras när urvalskommittén väljer ut vilka strategier som kommer att godkännas.

Tips!

Det är viktigt att ha ett tydligt lednings- och styrningsdokument nerskrivet där det framgår uppgifter om delegation, arbetsordning, ansvarsfördelning, attest etc. Tänk också på att ansvar och befogenheter hänger ihop när ni skissar på organisation och ansvarsfördelning. Arbetsuppgifterna är många gånger komplexa och arbetsbelastningen kan periodvis vara mycket hög – därför är de särskilt viktigt att också tänka på kompetensutveckling och tydliga arbetsbeskrivningar.

9.2 Partnerskapet och föreningen

Här redogör ni för partnerskap bakom strategin – vilka de är på vilka grunder det sitter med och vad som gör den här grupperingen representativ för ert område. Partnerskapet är involverat i framtagningen av strategin och delar av den utgör troligtvis den skrivargrupp som initierar strategin. Partnerskapet bildar också den lokala föreningen som driver lokalt ledd utveckling i området.

9.3 LAG – den lokala aktionsgruppen

LAG leder genomförandet av strategin och har stor frihet att forma utvecklingen av strategin i sitt område. LAG äger arbetsgivaransvaret och fattar även beslut om vilka ansökningar som ska prioriteras. Därefter kommer Jordbruksverket att fatta ett formellt beslut om projektstöd. Kort sagt – LAG spelar en viktig nyckelroll. Ledamöterna i LAG måste vara aktiva, transparenta och tillföra kunskap utifrån sitt kompetensområde och strategin som helhet. LAG:s beslut går inte att överklaga och det vilar ett stort ansvar att LAG fattar beslut som är ändamålsenliga och i enlighet med strategin. Därför krävs LAG medlemmar som är öppna, tydliga, professionella och objektiva.

Här ska ni redogöra för hur ni kommer att tillsätta LAG, hur ni fördelar representationen från de olika sektorerna (privat, idéburen, offentlig) och hur valberedningens arbete ska gå till. Ingår Fiskeriprogrammet i strategin krävs att en ”betydande representant” från fiskeri- och havssektorn och/eller vattenbruket finns med i LAG. Att områdets fiskerikompetens och fiskerinäringens inriktning återspeglas i LAG är en grundförutsättning. Notera att alla sektorer *ska* vara med i valberedningen liksom personer från olika delar av området.

Tips!

Valberedningen har en nyckelroll i att befolka LAG med rätt kompetens. Tips är att utbilda valberedningen kring målen för strategin så att de kan forma en styrelse utifrån dessa. Alla sektorer bör vara med i valberedningen liksom personer från olika delar av området.

10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer

Fundamentet i lokalt ledd utveckling är samverkan. Ni har tidigare redogjort för hur ni planerar att samverka genom strategins mål och insatsområden. Här handlar det mer om att lyfta ut och specifikt förklara hur ni planerar att samspela med andra på ett strategiskt plan, det vill säga på en övergripande och kompletterande nivå.

10.1 Samverkan mellan fonder Lokalt ledd utveckling

Den här rubriken gäller enbart er som har en flerfondslösning. Ni bör så långt det är möjligt få till stånd flerfondsområden med integrerade strategier.

Varje leaderområde kan bara ha ett LAG och en strategi. Men däremot kan områdena överlappa varandra så länge de inte överlappar med samma fonder. Särskilt havs- och fiskerifonden kan av naturliga skäl vara svår att integrera geografiskt med samma område som ett leaderområde med landsbygds, regional- och socialfonden. För havs- och fiskerifonden är risken för dubbelfinansiering och sammanblandning med andra liknande stöd mindre än för övriga tre fonder. Beskriv:

- Vilka fonder som gäller i de olika delarna av ert område.
- Hur fonderna samspelar.
- Vilka synergieffekter som ni förväntar er mellan de olika fonderna.

För ett flerfondsområde med havs- och fiskerifonden kan fiskedelen till exempel sträcka sig över en eller flera andra leaderområden som inte har havs- och fiskerifonden i sina strategier.

Fiskefundsdelens kan då sträcka sig över ett eller flera andra leaderområden som inte har havs- och

fiskerifonden i sina strategier. Detta för att behålla ”fiskeområdet” funktionellt och slippa splittra upp det bara för att anpassas till leaderområdenas geografiska avgränsning.

10.2 Avstämning med andra aktörer med utvecklingsansvar

Redogör också för hur ni tänker samspela med andra strategier i området. Det handlar om att identifiera andra strategier, regionala utvecklingsplaner, regionala handlingsprogram samt kommunala strategier och tematiska utvecklingsplaner (t ex turism och näringslivsutveckling) för att visa på hur dessa kompletterar er strategi för området.

Ni behöver positionera era strategier så att det skapas ett mervärde till de insatser som redan görs och kommer att göras av andra aktörer. Era strategier kan inte omfatta allt eller ge allt samma vikt, så det är viktigt att göra aktiva val kring vilka mål, aktiviteter och insatsområden som har den största möjligheten att skapa de förändringar som ni vill. Beskriv hur era mål sätts in i ett större sammanhang och skapar kopplingar utåt så att ni tillsammans med andra myndigheter och organisationer skapar största möjliga utveckling med de resurser som finns.

11. Kommunikation

Kommunikation är en viktig del av hela strategiprocessen. För att kommunikationen ska fungera så samstämmigt och smidigt som möjligt har Jordbruksverket tagit fram en kommunikationsstrategi för Lokalt ledd utveckling. Den fungerar som ett ramverk för alla strategier, men delar av kommunikationsstrategin bör också brytas ner på lokal nivå.

Innan ni har fått strategin beviljad behöver ni inte producera en komplett kommunikationsplan. Inför er ansökan behöver ni trots det redovisa hur ni ser på er kommunikationsstrategi och i stora drag redogöra för hur ni tänker lägga upp er kommunikation.

I första delen av mallen berättar ni hur ni tolkar och förhåller er till de kommunikationsmål, målgrupper, prioriteringar och budskap som är framtagna för alla program inom Lokalt ledd utveckling (se verktyg i form av Jordbruksverkets kommunikationsstrategi nedan). Viktigt att notera är att alla strategier inom Lokalt ledd utveckling ska utgå från den gemensamma kommunikationsstrategi som Jordbruksverket har tagit fram för kommande programperiod.

11.1 Kommunikationsplan

Ni ska även producera en grov kommunikationsplan där ni relaterar er kommunikation till de insatsområden som ni planerar för. Och som nämnts tidigare – planen behöver inte vara komplett men ge en god inblick i hur ni ser på ert kommande kommunikationsarbete.

Kommunikationsplanen kan med fördel läggas som bilaga eftersom den är på en mer detaljerad nivå. Tankarna med den bör redan ha framgått i texten ovan.

Tips!

Kommunikation är en otroligt viktig del av ert arbete – under alla faser i strategiprocessen. Erfarenheter har också visat att en stor del av framgången för all utveckling är att den understöds och drivs med en stark och genomtänkt kommunikation. Lägga därför tid och kraft på detta – det kommer tveklöst att belöna sig!

Jordbruksverkets kommunikationsstrategi för Lokalt ledd utveckling (utdrag)

Kommunikationsmål

Lokalt ledd utveckling ska arbeta mot tre övergripande kommunikationsmål:

1. Personer och organisationer söker projektstöd inom lokalt ledd utveckling och bidrar till hållbara levande lands- och kustbygder.

Kommunikationen ska framförallt nå de som inte redan känner till metoden och hjälpa dem att:

- Känna till att projektstöden inom lokalt ledd utveckling finns.
- Lätt hitta information om projektstöden.
- Lämna in kompletta ansökningar i tid.
- Känna till målen med lokalt ledd utveckling och EU: s roll inom landsbygdsutveckling.
- Förstå vilka mervärden projektstöd kan ge för bygden.
- Samverka med andra som söker eller har fått projektstöd för att sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter.

2. Vidareförmedlare och samarbetspartner sprider information, kunskap och erfarenheter om metoden

Kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med leadermetoden.
- Enkelt hitta information om leadermetoden.
- Sprida information om möjligheterna med leadermetoden.
- Känna till målen med leadermetoden.
- Intressera sig för den lokala utvecklingen.
- Förstå att det är många som lär sig av varandra och samverkar för att nå målen med metoden.
- Förstå den egna rollen och sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter.
- Känna till EU:s roll för Lokalt ledd utveckling.

3. Allmänheten känner till arbetet med och effekterna av Lokalt ledd utveckling samt EU:s roll inom den lokala utvecklingen

Kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med leadermetoden.
- Känna till hur effekter av leadermetoden påverkar utvecklingen av samhället.
- Känna till EU:s roll för Lokalt ledd utveckling.

Och kom ihåg att kommunikationsmålen även ska brytas ner på lokal nivå i er kommunikationsstrategi.

Målgrupper

Lokalt ledd utveckling arbetar i huvudsak mot fyra målgrupper:

- *Personer och organisationer* som söker stöd.
- *Vidareförmedlare* - den här målgruppen utgörs framförallt av personer som har uppdraget att verkställa Lokalt ledd utveckling (t ex LAG, verksamhetsledare mfl).
- *Samarbetspartner*
- *Allmänheten* – inkluderar personer som inte känner till metoden, journalister, beslutsfattare, opinionsbildare m fl.

Målgrupper ska också brytas ner på lokal nivå i er kommunikationsstrategi.

Prioriteringar

Jordbruksverket har identifierat fyra kommunikationsstrategiska prioriteringar.

- *Olika kommunikationsinsatser för olika faser*

Ert kommunikationsarbete påverkas av vilken fas som programperioden befinner sig i.

- Införandefasen, fokuserar kommunikationen på att nå ut till alla i huvudmålgruppen för att informera om metoden och målen med Lokalt ledd utveckling.
- Genomförandefasen, handlar fortfarande om att kommunicera med huvudmålgrupperna, men också att reagera på de kommunikationsbehov som uppstår och som samarbetspartners och vidareförmedlare uppmärksammar.
- Slutfasen har fokus på att sprida resultat från programmet och då är det angeläget att nå alla målgrupper så att de förstår vad som skett i programmet och hur medlen har använts.

- *Tydlig och samordnad kommunikation*

För att skapa en klar bild av Lokalt ledd utveckling behöver vi kommunicera unisont. Det gör vi bl a genom att planera kommunikationen från de gemensamma kommunikationsmålen samordning av buskap och aktiviteter samt att vi använder varandras kanaler.

- *Målgrupperna i fokus*

För att kommunikationen ska lyckas är det viktigt att förstå våra målgrupper och vad som påverkar dem. Det förutsätter en noggrann analys av hur man på bästa sätt når rätt målgrupper, utforma kommunikationen så att den passar målgruppen och letar fram rätt kanaler.

- *Enklare tillsammans*

Kommunikationen ska göra det lätt att göra rätt. Ett rakt och enkelt språk bidrar till det, men också samordning, bemötande, rapportering och att lära av varandra.

Även här är det bra att addera lokala prioriteringar i er kommunikationen som stäms av mot att de stödjer de mål som strategin har satt upp.

Budskap

Eftersom kommunikation alltid sker på mottagarens villkor är det viktigt att tänka igenom budskapen som kommuniceras. Budskapen utformas utifrån de olika målgrupperna:

Målgrupp: Personer som söker stöd

Budskap: *"Tillsammans med andra bidrar du till att din landsbygd/ditt kustsamhälle lever och utvecklas."*

Målgrupp: Vidareförmedlare

Budskap: *"Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling."*

Målgrupp: Samarbetspartner

Budskap: *"Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling."
"Tillsammans gör vi det enklare för målgrupperna att arbeta med leadermetoden."*

Målgrupp: Allmänheten

Budskap: *"Leader bidrar till en hållbar samhällsutveckling."*

12. Uppföljning och revidering

Inför kommande programperiod lyfter Jordbruksverket och EU-kommissionen betydelsen av att göra ständiga uppföljningar och möjligheten att revidera planen under pågående strategiperiod. Anledningen är att förutsättningar snabbt kan förändras och att en bra strategi måste operera tätt på sin verklighet. Eventuell revidering av strategin kan bli möjlig först efter en grundlig analys och med en tydlig motivering. Revidering av strategin ska beslutas av Jordbruksverket.

Uppföljningen ska inkludera årliga uppföljningar som vilar på stor lyhördhet för både projektutvecklingen inom beviljade projekt liksom inför det som händer i omvärlden. Det är viktigt att skapa utrymme för kunskapsutbyte och reflektion inom LAG och kanske också mellan projekt som drivs inom området.

LAG är ansvariga för utveckling, genomförande och övervakning och utvärdering av utvecklingsstrategin. Strategin ska innehålla beskrivning av hur övervakning och utvärdering kommer att genomföras och hur LAG har kapacitet att genomföra strategin. LAG ska lämna till förvaltningsmyndigheten all information som krävs för att programmet ska kunna övervakas och utvärderas, i synnerhet när det gäller hur uppsatta mål och prioriteringar uppfylls.

Underlag till uppföljningen kan ni inhämta från olika håll, en viktig avstämning är mot målsättningar, indikatorer och utvärderingar.

Strategins indikatorer som ska visa vilka mål som nås blir ett viktigt underlag för uppföljning. Jordbruksverket kommer att ta fram anvisningar för uppföljningsarbetet.

Tips!

Ett tips är att beakta flera perspektiv på uppföljningen i termer av *vad*, *hur* och *vem* när det gäller projektprocesser och strategiarbetet.

Horisontella principer och kriterier

Inom ramen för genomförandet av programmet ska de horisontella principerna och kriterierna användas för att effektivisera arbetet för en hållbar tillväxt.

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling betyder att den nuvarande generationens behov uppfylls utan att de kommande generationernas förmåga att tillgodose sina behov äventyras. Det är en övergripande målsättning för EU och som genomsyrar hela unionens politik och verksamhet. Ekonomisk, social och ekologisk långsiktigt hållbar utveckling hänger samman. Hållbar utveckling förutsätter en effektiv ekonomi, men också att resurserna brukas utan att förbrukas, en god social sammanhållning och att demokratiska grundvärden respekteras.

Miljö och klimat

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och kräver såväl lokala, regionala, nationella som globala lösningar för att minska ytterligare klimatpåverkan och för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Likabehandling och icke-diskriminering

Frihet från diskriminering är en mänsklig rättighet. I svensk lagstiftning finns skydd mot diskriminering som har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder. Icke-diskriminering innebär att se människors olikheter som en tillgång, ett

verktyg som effektiviserar arbetet för en hållbar tillväxt. Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. I den fondgemensamma förordningen står att Sveriges utgångspunkt är att genomförande av ESI-fonderna ska utgå från principen om förbud mot diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder samt principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det vill säga ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare, delta i beslutsfattande, utbildning och betalt arbete och ta samma ansvar för hemarbetet. När kvinnor och män delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett mer rättvist och demokratiskt samhälle. I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv. I den fondgemensamma förordningen står att jämställdhet och integration av jämställdhetsperspektivet genomgående ska beaktas och främjas vid förberedelse och genomförande av program, inbegripet vad gäller övervakning, rapportering och utvärdering. Det innebär att det perspektivet ska genomsyra hela leaderprocessen. Allt informationsmaterial som tas fram inom LAG samt valen av kanaler för informationen ska dessutom analyseras ur ett genusperspektiv.

Urvalskriterier för beviljande av strategi

Förvaltningsmyndigheten, det vill säga Jordbruksverket, har i uppdrag att inrätta en process för ett kvalitativt urval och en prioritering av lokala utvecklingsstrategier inom Lokalt ledd utveckling. För detta arbete ska en urvalskommitté utses och tillsättas. Urvalskommittén har i uppdrag att bedöma och prioritera de inskickade lokala utvecklingsstrategierna utifrån av förvaltningsmyndigheten fastställda kvalitets- och urvalskriterier.

Efter det att de lokala utvecklingsstrategierna är inskickade till Jordbruksverket kommer urvalskommittén att begära in kompletteringar om det bedöms nödvändigt. Lista med kriterierna för bedömning och urval av strategier håller på att tas fram. De grundläggande kriterierna för urval finns definierade i EU-förordningen nr 1303/2013 art 32-34.

Bilaga 1: Strategi Europa2020

Europa2020

Strategin för Europa2020 lyfter fram tre prioriteringar som centrala för utveckling och tillväxt i Europa under den kommande sjuårsperioden.

1. Smart tillväxt; utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
2. Hållbar tillväxt; främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
3. Inkluderande tillväxt (tillväxt för alla); stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

För mer information om Europa2020:

http://ec.europa.eu/europe2020/index_sv.htm

Bilaga 2: EUs tematiska mål

EU:s tematiska mål och deras relation till respektive fond inom Lokalt ledd utveckling.

EU har tagit fram 11 mål som Europeiska fonder ska utgå från respektive fonds uppdrag och syfte. Sverige arbetar inte mot EUs tematiska mål ”förbättra institutionell kapaciteten och effektiviteten hos den offentliga förvaltningen”, varav 10 mål är aktuella:

Tematiska mål	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
<i>Forskning och innovation</i>				
<i>IT/bredband</i>				
<i>Koldioxidsnål ekonomi</i>				
<i>Konkurrenskraft i SME-företag</i>				
<i>Skydda miljön</i>				
<i>Hållbar sysselsättning</i>				
<i>Social delaktighet</i>				
<i>Utbildning/livslångt lärande</i>				
<i>Anpassa till klimatförändringar</i>				
<i>Hållbara transporter</i>				

Landsbygdsprogrammet 2014-2020

Enligt förordningen som gäller för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och landsbygdsprogrammet ska det bidra till Europa2020-strategin genom att främja en hållbar landsbygdsutveckling i hela unionen på ett sätt som kompletterar såväl övrig jordbrukspolitik som den gemensamma fiskeripolitiken. Den ska också bidra till utvecklingen av en mer territoriell och miljömässigt balanderas, klimativänlig och klimattålig, konkurrenskraftig samt innovativ jordbrukssektor. Den ska också bidra till utvecklingen av landsbygden.

Fond

Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdens utveckling.

Syftar till att stödja en god utveckling på landsbygden. Ger möjlighet att tillsammans med andra stärka förutsättningarna att verka och bo på landsbygden och att investera i företag. Ska bidra till grön tillväxt, ökad sysselsättning och stärka konkurrenskraften för företag på landsbygden.

Jordbruksverket är ansvarig myndighet för fonden.

Prioriteringar och fokusområden inom Landsbygdsprogrammet enligt förordning

(Prioritering 1 med tillhörande fokusområden ska inte användas för registrering av projekt inom Lokalt ledd utveckling.)

1. Främja kunskapsöverföring och innovation inom jord- och skogsbruk och på landsbygden, med särskild inriktning på följande:

- a) Främja innovation, samarbete och utveckling av kunskap på landsbygden.
- b) Stärka banden mellan jordbruk, livsmedelsproduktion och skogsbruk samt forskning och innovation, även för att få till stånd förbättrad miljöförvaltning och miljöprestanda.
- c) Främja livslångt lärande och yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk.

2. Förbättra jordbruksföretagens livskraft och konkurrenskraften inom alla typer av jordbruk i alla regioner och främja innovativ jordbruksteknik och hållbart skogsbruk, med särskild inriktning på följande:

- a) Förbättra jordbruksföretagens ekonomiska resultat och underlätta omstrukturering och modernisering av jordbruksföretagen särskilt i syfte att öka marknadsdeltagande och marknadsinriktning samt diversifiering av jordbruksverksamhet.
- b) Underlätta inträdet i jordbrukssektorn för jordbrukare med tillräcklig kompetens och i synnerhet generationsskiften.

3. Främja organisationen av livsmedelskedjan, vilket även innefattar bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter, djurens välbefinnande och riskhanteringen inom jordbruket, med särskild inriktning på följande:

- a) Förbättra primärproducenternas konkurrenskraft genom att på ett bättre sätt integrera dem i livsmedelskedjan med hjälp av kvalitetssystem, skapa mervärde för jordbruksprodukter,

säljfrämjande åtgärder på lokala marknader och inom korta leveranskedjor, producentgrupper och producentorganisationer samt branschorganisationer.

b) Stödja riskförebyggande insatser och riskhantering inom jordbruket.

4. Återställa, bevara och förbättra ekosystem som är relaterade till jord- och skogsbruket, med särskild inriktning på följande: Observera att under prioritering 4 redovisas alla projekt under prioritering 4 oavsett vilket av fokusområdena a, b eller c som är mest aktuellt.

a) Återställa, bevara och förstärka den biologiska mångfalden, inklusive inom Natura 2000-områden, och i områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar, samt jordbruk med höga naturvärden samt de europeiska landskapens karaktär.

b) Förbättra vattenförvaltningen, vilket även innefattar hanteringen av gödselmedel och växtskyddsmedel.

c) Förebygga markerosion och förbättra markskötseln.

5. Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn, med särskild inriktning på följande:

a) Effektivisera vattenanvändningen inom jordbruket.

b) Effektivisera energianvändningen inom jordbruket och vid livsmedelsbearbetning.

c) Främja en hållbar samhällsekonomi genom att underlätta tillgången till och användningen av energi från förnybara källor och öka användningen av biprodukter, avfall, restprodukter och andra råvaror som inte är avsedda till livsmedel.

d) Minska jordbrukens utsläpp av växthusgaser och ammoniak.

e) Främja bevarande av kolsänkor och kolinbindning inom jord- och skogsbruk.

6. Främja social delaktighet, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling på landsbygden, med särskild inriktning på följande:

a) Främja diversifiering, skapande samt utveckling av småföretag och arbetstillfällen.

b) Främja lokal utveckling på landsbygden.

c) Öka tillgängligheten till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik på landsbygden.

Notera att strategin inte behöver delas in i ovanstående prioriteringar och fokusområden, men det är viktigt att känna till att varje projekt inom Lokalt ledd utveckling kommer att registreras under ett enskilt fokusområde.

Övergripande mål för Landsbygdprogrammet

- Främja jordbrukets konkurrenskraft.
- Säkerställa hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder.
- Uppnå en territoriellt balanserad utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden, inbegripet skapande och upprätthållande av sysselsättning.

Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020

Europeiska Havs- och fiskerifonden är grunden för Havs- och fiskeriprogrammet och de ska bidra till Europa2020-strategin och till genomförande av den gemensamma fiskeripolitiken. Den ska bidra till en hållbar utveckling av fiske och vattenbruk och inkluderar företag som på något sätt, direkt eller indirekt, drar nytta av någon form av fiske eller vattenbruk.

Fond

Europeiska Havs- och fiskerifonden.

Ger stöd för att utveckla vattenbruket och hållbart fiske. Syftar till att ta hand om resurser, bygga mervärden, öka sysselsättningen och samtidigt värna om miljön. Ska bidra till ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag och ett innovativt och kunskapsbaserat fiske och vattenbruk. Jordbruksverket är ansvarig myndighet för fonden.

Prioriteringar och fokusområden inom Havs- och fiskeriprogrammet enligt förordning

1. Främjande av ett miljömässigt hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske genom att sträva efter följande specifika mål:

- a) Minskning av fiskets påverkan på havsmiljön, bland annat genom att oönskade fångster så långt som det är möjligt undviks och minskas.
- b) Skydd och återställande av den biologiska mångfalden i vattenmiljöer och de akvatiska ekosystemen.
- c) Säkerställande av en balans mellan fiskekapaciteten och tillgängliga fiskemöjligheter.
- d) Bättre konkurrenskraft och lönsamhet för företagen inom fisket, bland annat för det småskaliga kustfisket, och förbättring av säkerhets- och arbetsförhållanden.
- e) Tillhandahållande av stöd för att stärka teknisk utveckling och innovation, inbegripet ökad energieffektivitet, och kunskapsöverföring.
- f) Utveckling av yrkesutbildning, nya yrkeskunskaper och livslångt lärande.

2. Främjande av ett miljömässigt hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk genom att sträva efter följande specifika mål:

- a) Tillhandahållande av stöd för att stärka teknisk utveckling, innovation och kunskapsöverföring.
- b) Stärkt konkurrenskraft och större lönsamhet för vattenbruket, vilket även innefattar förbättrad säkerhet och förbättrade arbetsförhållanden, särskilt för små och medelstora företag.
- c) Skydd och återställande av den biologiska mångfalden i vattenmiljöer, förbättring av de ekosystem som är anslutna till vattenbruket samt främjande av ett resurseffektivt vattenbruk.

- d) Främjande av ett vattenbruk som kan säkerställa en hög nivå av miljöskydd, främjande av djurhälsa och välbefinnande samt folkhälsan och allmän säkerhet.
- e) Utveckling av yrkesutbildning, nya yrkeskunskaper och livslångt lärande.

3. Främjande av genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken genom att sträva efter följande specifika mål:

- a) Förbättring av och tillgång till vetenskapliga rön samt förbättring av insamling och hantering av data.
- b) Stöd till övervakning, kontroll och tillsyn, förbättrad institutionell kapacitet och en effektiv offentlig förvaltning utan att den administrativa bördan därmed ökas.

4. Ökning av sysselsättningen och den territoriella sammanhållningen. Detta genom att sträva efter följande specifika mål: främjande av ekonomisk tillväxt, social delaktighet, skapande av sysselsättning och stöd till anställbarhet och arbetskraftsrörlighet i de kust- och inlandssamhällen som är beroende av fiske och vattenbruk, inbegripet diversifiering av verksamheten inom fisket och till andra sektorer av den maritima ekonomin.

5. Främjande av saluföring och beredning genom att sträva efter följande specifika mål:

- a) En bättre organisation av marknaderna för fiskeri- och vattenbruksprodukter.
 - b) Stimulering av investeringar i berednings- och saluföringssektorerna.
6. Främjande av den integrerade havspolitikens genomförande.

Övergripande mål för Havs- och fiskeriprogrammet

- Hållbart och resurseffektivt fiske och vattenbruk.
- Innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske och vattenbruk.
- Genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.
- Ökning av sysselsättningen och den territoriella sammanhållningen.
- Genomförandet av den integrerade havspolitikens.

Operativt program för Lokalt ledd utveckling inom socialfonden och regionalfonden 2012-2020

Bakgrund

Regeringen har beslutat att genomföra Lokalt ledd utveckling inom alla fyra ESI-fonder, landsbygdsfonden, havs- och fiskerifonden, regionalfonden och socialfonden. Jordbruksverket fick den 27 februari 2014 av Regeringen i uppdrag att förbereda införandet av Lokalt ledd utveckling i dessa fonder. Dessutom fick Jordbruksverket i uppdrag att lämna ett förslag på ett gemensamt operativt program för Lokalt ledd utveckling inom regional- och socialfonden, senast den 30 maj 2014.

Programmet har tagits fram efter samråd med Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet och bygger på skrivningarna i Partnerskapsöverenskommelsen och den fondgemensamma förordningen 1303/2013.

Programmet bidrar till målen i Europa2020 och utgår ifrån partnerskapsöverenskommelsen. Programmet består av två prioriterade områden.

- 1. Regionalfonden: Främja lokal utveckling genom ökat entreprenörskap, särskilt genom att underlätta det ekonomiska utnyttjandet av nya idéer och främja skapandet av nya företag.***
- 2. Socialfonden: Främja lokal utveckling genom att stärka individers ställning på arbetsmarknaden och bidra till att öka övergångarna till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden.***

Programmet ska medföra mervärden för det lokala tillväxtarbetet, den lokala arbetsmarknaden och kompetensförsörjning för människor och det lokala förenings- och näringslivet, samt främja företagande.

Trots att Lokalt ledd utveckling programmeras inom detta tematiska mål 9 kan Lokalt ledd utveckling finansiera insatser som ligger i investeringsprioriteringar inom andra tematiska mål (regional- och socialfondens innehåll byggs utifrån tematiska mål).

Programmet ska, enligt uppdraget, vara tematiskt koncentrerat. Detta innebär att vi efter samråd med Tillväxtverket och ESF-rådet fokuserar på tre delar:

- Regionalfonden: Stöd ska i första hand gå till projekt och investeringar som har allmänt fokus på näringslivsutveckling, entreprenörskap, smart och hållbar tillväxt, samt till främjande insatser som stärker den lokala ekonomins och det lokala näringslivets konkurrenskraft och hållbarhet. Horisontella kriterier som miljö och jämställdhet ska beaktas vid urval av projekt.
- Socialfonden (kompetensutveckling): Insatserna kan bidra till hållbar sysselsättning och tillväxt genom kompetensutveckling som utgår från verksamhetens krav och den lokala arbetsmarknadens behov. Satsningarna ska bidra till att deltagande personers ställning på arbetsmarknaden stärks och tillgodose den lokala arbetsmarknadens behov av arbetskraft och kompetens. Även företagarens kompetens kan behöva stärkas för att säkerställa rätt bedömning av arbetskraft, i synnerhet av unga, kvinnor och män med utländsk bakgrund.

- Socialfonden (metodutveckling): Insatserna kan också bidra till utveckling och tillämpning av metoder som syftar till att personer som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden. Även insatser som syftar till utveckling och tillämpning av metoder för att öka möjligheter till anställningar för grupper av personer som generellt har lägre möjligheter till anställning i det lokala området kan beviljas.

Insatser från detta program ska komplettera Lokalt ledd utveckling inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet på lokal nivå och komplettera insatser som genomförs genom de regionala regionalfondsprogram och det nationella socialfondsprogrammet. Fram för allt i framtagandet av de lokala strategierna inom dessa fonder ska det regionala utvecklingsarbetet beaktas och synergieffekter uppnås.

Mål

- Regionalfonden: 150 nya sysselsättningstillfällen.
- Socialfonden: 3000 deltagare i aktiviteter.